

Lliçó de graduació de la promoció 2013 “L’excel·lència, per fer què?”

Josep Fargas,

professor del Departament de Dret

Barcelona, 30 de novembre del 2013

Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Rector, autoritats acadèmiques, companys de la comunitat universitària, familiars i amics dels graduats: bona tarda a tothom!

Sé que avui la gran majoria de vosaltres teniu una preocupació: la situació econòmica, la feina i l'atur. Ens ho diuen amb unanimitat els diversos estudis d'opinió públics i privats que podeu consultar, i per això no us estranyarà que hagi triat per començar aquesta lliçó una cosa que us pot passar en les entrevistes que tingueu quan sigueu candidats a un lloc de treball.

Per triar entre diversos candidats, i en especial per saber quina és la seva capacitat per assumir responsabilitats, sovint se'ls demana quins són els seus *hobbies*, i si pertanyen a alguna entitat esportiva, cultural, cívica o de voluntariat. En un primer instant potser us sorprendreu pel que sembla una xafarderia excessiva o una intromissió en la vostra vida privada, però ràpidament us adonareu que quan en una entrevista, convenientment embolicat amb elogis sobre com és d'interessant el que feu, us demanin més detalls sobre les responsabilitats que hagueu assumit en aquestes entitats, és perquè el vostre interlocutor cerca saber quina és la constància que teniu envers un projecte; com de gran és la vostra empatia, la vostra capacitat de lideratge, la resistència a les crítiques, i una petita llista addicional de capacitats que poden ser molt necessàries en un entorn de treball.

El fet d'haver assumit responsabilitats col·lectives en el passat és un indicador útil de cara a confiar per al futur en una persona que potser haurà de dirigir un equip, liderar un projecte o afrontar situacions complexes. Podríeu ser escèptics i recordar-me que alguna vegada s'ha nomenat per a llocs de màxima responsabilitat persones que, segons una coneguda expressió, "no han estat abans ni tan sols presidents de la comunitat de propietaris de l'escala on viuen"; però això són anècdotes i no és la realitat habitual dels processos de selecció, en què sí que es té en compte normalment el que una persona sap i ha après anteriorment, i en què sobretot es valora la seva capacitat per aprendre contínuament, inclosa la capacitat per aprendre a partir dels propis errors.

I és que assumir alguna responsabilitat directiva en una organització suposa assumir un rol completament diferent de ser-ne membre: tots sabem que quan les coses van bé en una entitat és mèrit de tothom, i que quan van malament la culpa és de la junta directiva; i si mirem més amb detall veurem que exercir una funció directiva comporta passar de la crítica a la proposta. Significa també que no n'hi

haurà prou a donar explicacions, sinó que li caldrà aportar arguments que avalin les seves decisions. Comporta també la difícil decisió d'aplicar prioritats davant la realitat d'uns recursos que sempre són més escassos que el que demanen els projectes, i alhora el qui assumeix una responsabilitat serà el parallamps on atarren les imprecacions dels agreujats per una decisió, i ha de demostrar per sobre de tot que és capaç d'atendre altres valors que no els merament economicistes, ja que al capdavall mai no es treballa per a una organització, sinó que en darrer terme sempre es fa per a les persones.

Si alguna vegada els vostres mèrits —i l'atzar, que també compta— fan que tingueu l'oportunitat d'assumir una responsabilitat rellevant en el vostre entorn professional o cívic, no la deixeu escapar, ja que representa una inestimable oportunitat d'aprendre moltes coses. Al meu parer, aquest aprenentatge té tres vessants: en primer lloc, aprendreu moltes més coses perquè haureu de plantejar-vos molts més problemes i haureu de conèixer moltes més persones de les que us hauríeu imaginat abans; també aprendreu, en segon lloc, a valorar molt més encertadament el treball que fan les persones que us assessorin i les que depenguin de vosaltres, i veureu amb satisfacció que hi ha una gran quantitat de gent a la qual li agrada fer les coses bé i que pensa raonablement com podria fer millor la seva tasca; i en tercer lloc, aprendreu a conèixer-vos a vosaltres mateixos, les vostres limitacions i les vostres capacitats, i això, que és absolutament paral·lel a les qualificacions que hàgiu obtingut en els vostres estudis, té molt valor per a qui hagi de confiar en vosaltres per endegar un projecte. Us posaré un exemple: a primers d'aquest mes, a la pàgina web de la Fundació Factor Humà, molt apreciada en aquesta universitat tant per història com per qui la presideix actualment, llegia un article provinent d'un diari econòmic que feia quatre recomanacions per triar els primers col·laboradors en un projecte, que sintèticament són: 1) no fitxis el millor, sinó qui porti passió per la feina, 2) oblida't del currículum, i fixa't en la personalitat i els valors dels candidats, 3) escull a qui tingui opinions contràries a les teves i discrepi, perquè això és més eficaç que no pas contractar els amics, i 4) tria a qui presenti una trajectòria poc convencional, sense conformar-te amb historials extraordinaris, que sols demostren que el candidat busca feina. Evidentment, són criteris opinables, i especialment espero dels qui d'entre vosaltres heu estudiat la carrera de Relacions Laborals que tingueu el vostre criteri personal sobre el tema; però en tot cas crec que estarem d'acord que la predisposició a assumir reptes i responsabilitats sempre serà un valor afegit en la valoració d'una persona.

Els estudiants que avui celebren la vostra graduació en aquesta universitat heu tingut uns professors que, en conjunt, tots els rànquings diuen que són excel·lents, i també tots els indicadors referents als estudiants any rere any ens mostren que obteniu un rendiment en el treball superior al de la majoria d'altres universitats, i d'això en sou conscients i sabeu que us ajuda a obrir portes. Bé, us gradueu en una universitat excel·lent, sou uns estudiants excel·lents, i és hora que responeu una darrera pregunta: tota aquesta excel·lència, l'excel·lència de la universitat, la vostra excel·lència, per fer què?

La universitat com a institució ha de plantejar-se contínuament la seva política d'excel·lència i quina mena d'excel·lència persegueix, perquè aquest no és un concepte unívoc: per exemple, recentment des del Ministerio a Madrid s'ha parlat d'excel·lència per justificar la retallada de beques, i això crec que és una obscenitat social, perquè ofèn el sentit del que és decent a la nostra societat. Em sembla que l'excel·lència mai no pot estar renyida amb la igualtat, i exigir més, posar el llistó més alt als qui, per estudiar, necessiten una beca significaria que els qui tenen diners podrien seguir estudiant amb la nota mínima, i els qui necessitessin els diners públics per estudiar sols podrien seguir amb una exigència superior, i això és ignorar el mandat legal que els diners públics han de servir per fomentar la igualtat real i efectiva i no pas per abanderar un darwinisme social. La universitat excel·lent no pot separar-se de la universalitat.

En la meua àrea de coneixement, el Dret del Treball i de la Seguretat Social, la tradició és desconfiar de les mesures estrictament monetàries, ja que sabem que el fet de pagar a un treballador un generós plus de perillositat no transforma un lloc de treball perillós en un lloc de treball excel·lent, com també que el fet que un directiu s'endugui una jubilació milionària no significa necessàriament que la seva gestió hagi estat excel·lent. Per això crec que també la societat ha de revisar periòdicament els criteris amb els quals avalua l'excel·lència per tal de no emprar únicament una mesura monetària: si la universitat fos excel·lent únicament pels diners que capta i recapta on sigui, o si cadascun de vosaltres fóssiu una persona excel·lent sols pels diners que aconseguíssiu guanyar, hauríem subvertit el concepte d'excel·lència.

Però ara no em vull referir a aquest debat més general, sinó que us interpel·lo més directament a vosaltres sobre què en penseu fer de la vostra excel·lència, perquè ser excel·lent no significa que pertanyeu a una classe social diferent; ser excel·lents no us situa en cap elit. Significa —ras i curt— que heu agafat l'hàbit

de fer les coses ben fetes, que després de passar uns anys en aquesta universitat considereu normal el rigor, la imaginació i la reflexió; però insisteixo..., per fer què?

Jo podria aportar-vos una resposta genèrica: per fer el que vulgueu o —el que és el mateix— per aconseguir la felicitat, perquè les persones són felices quan poden fer allò que desitgen fer; però per a cadascú de vosaltres en particular no hi ha una resposta única per a aquesta pregunta, i aquesta vegada no podeu deixar la resposta en blanc. A més, la resposta que doneu cadascun de vosaltres serà el lloc que ocupareu en la nostra societat, perquè la resposta a “L’excel·lència, per fer què?” és això: allò que fareu de la vostra vida en el futur més immediat.

I esperant veure quina és la vostra decisió, sols us puc desitjar a tall de comiat dues coses: que trobeu sort i justícia!

